

- PRÓSZYŃSKI J., STARĘGA W. 1971. Pająki – *Aranei*. Katalog Fauny Polski XXXIII. PWN, Warszawa.
- ROBERTS M. J. 1995. Spiders of Britain & Northern Europe. HarperCollins Publishers, London.
- ROZWĄŁKA R. 2004. *Eresus cinnaberinus* (Olivier, 1789). [W:] Z. Głowaciński i J. Nowacki (red.) Polska Czerwona Księga Zwierząt, Bezkręgowce. IOP, Kraków-Poznań.
- BANASZAK J., KRIGER R., WENDZONKA J. 2002. Przegląd badań nad pająkami i owadami Borów Tucholskich [W:] J. Banaszak, K. Tobolski (red.) Park Narodowy Bory Tucholskie. Park Narodowy Bory Tucholskie, Charzykowy, wydawnictwo Homini, Kraków, s. 229-242.
- STARĘGA W., BŁASZAK C., RAFALSKI J. 2002. *Arachnida* Pajęczaki [W:] Z. Głowaciński (red.), Czerwona Lista Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce. IOP PAN, Kraków, 133–140.
- STAUDT A. 2007. Nachweiskarten der Spinnen Deutschlands. Version. 27.XII.2007. internet site: <http://www.spiderling.de/arages>
- SZYMKOWIAK P. 2000. Szanse zachowania rzadkich gatunków pająków (*Aranei*) na terenie rezerwatu przyrody „Bielinek”. Przegl. Przyr. 2-3: 133-138.
- ŻMIHORSKI M. 2004. Stwierdzenie poskocza krasnego *Eresus cinnaberinus*, Olivier 1789, w Puszczy Piskiej. Kulon 9: 233-234.

Summary

One male of lady-bird spider *Eresus cinnaberinus* was found near Rudnica village on thermophilous, psammophilous grassland in the Cedyński Landscape Park on 9th September 2007.

Paweł Czechowski, Marcin Sidelnik, Grzegorz Jędro

GNIAZDOWANIE RYBITWY BIAŁOWĄSEJ *CHLIDONIAS HYBRIDA* I RYBITWY BIAŁOSKRZYDŁEJ *CHLIDONIAS LEUCOPTERUS* W DOLINIE ODRY POD SŁUBICAMI

Nesting of the Wiskered Tern *Chlidonias hybrida* and the White-winged Tern *Chlidonias leucopterus* in the valley of the river Odra near Słubice

W sezonie lęgowym w roku 2007 stwierdzono lęgi rybitwy białowąsej *Chlidonias hybrida* i rybitwy białoskrzydłej *Chlidonias leucopterus* w dolinie Odry koło Słubic (pow. słubicki) w woj. lubuskim. Mieszana kolonia obu rybitw i rybitwy czarnej *Chlidonias ni-*

gra znajdowała się na terenie użytku ekologicznego „Łąki zalewowe koło Słubic”. Użytek ekologiczny obejmuje fragment doliny Odry przylegający od południa do miasta Słubice. Jego powierzchnia wynosi około 42 ha. Jest to kompleks błoni nadrzecznych, które wykształciły się pod wpływem regularnego zalewania i długotrwałego okresu podtopienia terenu. W centralnej części obszaru znajduje się płytki zbiornik wodny. W otoczeniu dominują szuwały mozgi i łąki selernicowe. Obszar znajduje się w międzywalu i jest ściśle uzależniony od warunków hydrologicznych rzeki Odry.

Kolonię wykryto 8.06.2007, prowadząc obserwacje ptaków na rozlewiskach Odry. Poniżej przedstawiono przebieg poszczególnych kontroli terenu i szczegóły obserwacji kolonii. Obserwacje uzyskały akceptację Komisji Faunistycznej.

Rybitwa białowąsa. 8.06. – obserwowano 6 dorosłych ptaków i znaleziono 3 gniazda z jajami; 23.06. – stwierdzono tylko 2 dorosłe mocno zaniepokojone ptaki, nie znaleziono śladów lęgowości, chociaż zachowanie dorosłych rybitw wskazywało na obecność gniazda lub piskląt; 15.07. – nie stwierdzono obecności rybitw białowąsych.

Rybitwa białoskrzydła. 8.06. – obserwowano około 60 dorosłych rybitw i znaleziono 25 gniazd z jajami; 23.06. – stwierdzono 45 dorosłych ptaków, 2 pisklęta i 3 gniazda, nie przeprowadzono jednak dokładnej kontroli całego terenu ze względu na mocne niepokojenie się ptaków; 15.07. – obserwowano 25 dorosłych i 15 młodych, lotnych rybitw.

W okresie od pierwszej do ostatniej kontroli nastąpił duży spadek poziomu wody na rozlewiskach. W szczególności, największe obniżenie wody miało miejsce pomiędzy 8 a 23 czerwca, co spowodowało, iż teren stał się bardziej dostępny dla drapieżników czworonożnych. To z kolei mogło być przyczyną strat lęgów rybitwy białowąsej i części par rybitwy białoskrzydłej. Dodatkowo, opisywany teren jest często kontrolowany przez gniazdujące w pobliżu wrony siwe *Corvus cornix*.

Wspólnie z opisywanymi rybitwami gniazdowało także 8 par rybitw czarnych i 7-8 par zausznika *Podiceps nigricollis*. Oba te gatunki gniazdowały lub podejmowały próby gniazdowania także w latach wcześniejszych.

Gniazdowanie obu rybitw na tym terenie w 2007 roku wiązało się prawdopodobnie z bardzo intensywnym przelotem tych ptaków, jaki miał miejsce w maju tego roku na Ziemi Lubuskiej. Szczególnie licznie obserwowana była rybitwa białoskrzydła (Jędro i Czechowski, w przygotowaniu). Nie bez znaczenia były także bardzo dobre warunki wodne (długo utrzymująca się woda) panujące w maju na obszarze Użytku, sprzyjające gniazdowaniu rybitw. Poziom wody zaczął gwałtownie opadać dopiero od pierwszej dekady czerwca, gdy w innych latach następowało to wcześniej. Istotnym wydaje się także fakt, iż oba gatunki konsekwentnie zwiększają swoją liczebność w Polsce i cią-

gle odkrywa się nowe stanowiska (Tomiałojć i Stawarczyk 2003, Komisja Faunistyczna 2005, 2006, 2007)

Niemniej jednak oba pozostają w grupie ptaków bardzo nielicznie lęgowych w Polsce (Tomiałojć i Stawarczyk 2003). Większość stanowisk rybitwy białowąsej związana jest z południową i wschodnią częścią kraju. Najważniejszym lęgowiskiem jest dolina górnej Wisły z centrum występowania na Zb. Goczałkowickim (Tomiałojć i Stawarczyk 2003). Rybitwa białowąsa należy do gatunków, których liczebność w Polsce wzrasta bardzo szybko. Na początku lat 80. populacja liczyła co najmniej 10 par, pod koniec lat 90. co najmniej 650 par (Tomiałojć i Stawarczyk 2003). W roku 2004 w całej Polsce gniazdowało około 1350 par tych rybitw (Komisja Faunistyczna 2005). Na Ziemi Lubuskiej do roku 2007 gniazdowała jedynie w rez. Słońsk, obecnie w Parku Narodowym Ujście Warty. Stanowisko to jest najbardziej stałym lęgowiskiem omawianego gatunku w zachodniej Polsce (Tomiałojć i Stawarczyk 2003.). Wykryte stanowisko jest drugim miejscem lęgów tej rybitwy na Ziemi Lubuskiej, chociaż prawdopodobnie ma charakter efemeryczny. Wcześniej, na początku maja 2002 roku, na łąkach pod Słubicami obserwowano 9 dorosłych ptaków noszących materiał i siadających na roślinności. Jednakże, późniejsze kontrole terenu nie potwierdziły próby gniazdowania. Najprawdopodobniej, główną tego przyczyną była szybko opadająca woda (Czechowski et al. 2004). Ponadto, 4 dorosłe rybitwy obserwowano w 2006 roku w kolonii śmieszek *Larus ridibundus* na rozlewiskach w dolinie Odry pod Krosnem Odrz. Obserwacja ta mogła jednak dotyczyć ptaków przelotnych. Bardzo szybki spadek poziomu wody na tym terenie a przez to zanik kolonii śmieszek nie pozwolił na potwierdzenie występowania tam rybitw białowąsych (dane własne).

Rybitwa białoskrzydła jest gatunkiem lęgowym głównie w pasie środkowej i wschodniej Polski. Krajowa populacja podlega silnym fluktuacjom liczebności. Najliczniejsza i najbardziej stała populacja zasiedla Kotlinę Biebrzańską, gdzie jej liczebność w całym basenie może dochodzić do 3 tys. par. Na tym terenie, w zależności od roku i zmiennego poziomu zalewu wód wiosennych, może gniazdować do około 90% populacji krajowej (Tomiałojć i Stawarczyk 2003). W zachodniej Polsce jedynym w miarę regularnym miejscem gniazdowania tego gatunku jest Park Narodowy Ujście Warty, gdzie rybitwa ta gniazduje w zmiennej liczbie. Poza PN Ujście Warty gniazdowanie 10-12 par stwierdzono w dolinie Warty pod Świerkocinem (T. Krzyśków, P. Czechowski).

Podsumowując, opisywane miejsce było drugim dla rybitwy białowąsej i trzecim dla rybitwy białoskrzydłej stanowiskiem lęgowym na Ziemi Lubuskiej (Jermaczek et al. 1995, Tomiałojć i Stawarczyk 2003). Były to także pierwsze przypadki gniazdowania tych gatunków w dolinie Odry w całym woj. lubuskim (Czechowski et al. 2002, Czechowski i Bocheński 2006).

LITERATURA

- CZECHOWSKI P., BOCHEŃSKI M. 2006. Ptaki okolic Cybinki. [W:] Jerzak L. (red.), Fauna okolic Cybinki. Uniwersytet Zielonogórski, s. 77-107.
- CZECHOWSKI P., RUBACHA S., WĄSICKI A., BOCHEŃSKI M., JĘDRO G., KAJZER Z., SIDELINK M. 2002. Awifauna łąkowa środkowego odcinka doliny Odry. Not. Orn. 43: 163-176.
- CZECHOWSKI P., BOCHEŃSKI M., JĘDRO G., KAJZER Z., RUBACHA S., SIDELNIK M., WĄSICKI A. 2004. Rzadkie gatunki ptaków obserwowane w województwie lubuskim w latach 1990-2004. Not. Orn. 45: 251-236.
- JERMACZEK A., CZWAŁGA T., JERMACZEK D., KRZYŚKÓW T., RUDAWSKI W., STAŃKO R. 1995. Ptaki Ziemi Lubuskiej; monografia faunistyczna. Wyd. Lubuskiego Klubu Przyrodników, Świebodzin.
- Komisja Faunistyczna 2005. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2004. Not. Orn. 46: 157-178.
- Komisja Faunistyczna 2006. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2005. Not. Orn. 47: 97-124.
- Komisja Faunistyczna 2007. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2006. Not. Orn. 48: 107-136.
- TOMIAŁOJC L., STAWARCZYK T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. PTTTP „pro Natura”, Wrocław.

Summary

In 2007 in the area of eco-development 'Flooded meadows near Ślubice' there were breedings of the Wiskered Tern *Chlidonias hybrida* (3 pairs, 3 nests) and the White-winged Tern *Chlidonias leucopterus* (30 pairs, 25 nests). It was a new breeding site in the Lubuska Land for both species (the second for the Wiskered Tern and the third one for the White-winged Tern).